

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ Х МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ X МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE X INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE "A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE
TECHNOLOGIES"**

м. Харків, 27–28 жовтня 2022 р.

Харків
2022

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С.В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В.П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашик В.О. – д-р філос. наук, професор

Бакланов О. М. – д-р хім. наук, професор

Близнюк Л. М. – канд. філол. наук, доцент

Ватуля Г. Л. – д-р техн. наук, професор

Даніл'ян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О.А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С.О. – канд. техн. наук, доцент

Каграманян А.О. – канд. техн. наук, доцент

Кравець А. М. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Соломніков І.В. – канд. екон.наук, ст. викладач

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 6 від 30.11.2022 р.)

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. 27-28 жовтня 2022р. Відп.за випуск Н.В.Алексєєнко. — Харків : Мачулін, 2022. — 284 с..

ISBN 978-617-8195-30-4

УДК 740+656+338

Матеріали подано в авторській редакції

ISBN 978-617-8195-30-4

© Авторський колектив, 2022

© Мачулін, худ. оформлення, 2022

СЕКЦІЯ ІІІ. ТЕХНІЧНІ НАУКИ

АКІМОВА Ю.О., *к.т.н., доцент*

ОСМАЄВ О.А., *к.ф.-м.н., доцент*

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ КОГНІТИВНИХ АРХИТЕКТУР ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Останніми роками все актуальнішим в психологічних дослідженнях стає питання достовірності отриманих результатів, а також точності вимірювань, прогнозування розвитку психічних явищ й феноменів тощо. Саме тому протягом другої половини ХХ – першої чверті ХХІ століття математичні психологи проводять активні пошуки різноманітних математичних механізмів та моделей, які дозволяють опосередковано моделювати перебіг психічних процесів, властивостей, станів, психологічних явищ та феноменів.

Під впливом досліджень у математичній логіці, інформатиці, теорії обчислень і лінгвістиці, в 1960-х роботи в галузі математичної психології починають тяжіти до досліджень механізмів обчислюваності психічних, в першу чергу когнітивних, процесів. Прикладами останніх є так звані когнітивні архітектури (зокрема, продукційна модель, АСТ-Р та інші), коннекціонізм або нейронні мережі.

Поняття «когнітивна архітектура» передбачає такий підхід до моделювання поведінки особистості і особливостей процесу пізнання нею світу, при якому дослідник намагається змоделювати не тільки поведінку, але й одночасно структурні властивості всієї системи. Сутність когнітивних архітектур полягає в тому, що останні виступають штучними обчислюваними моделями, які діють як розумні когнітивні системи (інтелектуальна поведінка тварин / поведінка людини) та складаються з

багатьох підсистем (загальних архітектур агенту). Дослідники та розробники когнітивних архітектур переконані, що когнітивні процеси тварин або людини, їхню поведінку можна відтворити математичними засобами та змодельовати у вигляді багатоаспектної цілісної системи, яка спроможні врахувати та прорахувати всі можливі варіанти реакцій та дій.

Серед загальних властивостей когнітивних архітектур можна виокремити наступні: можливість моделювати не тільки окремі аспекти когнітивної поведінки, а процес пізнання в цілому; відтворення змодельованої системи таким чином, щоб когнітивну поведінку реакцію архітектури та реальної когнітивної системи (людини) можливо було детально порівняти; незалежність налаштувань параметрів; гнучкість активності елементів системи (одночасна задіяність, переключення, послідовність тощо); можливість створення багаторівневих моделей, в який кожен рівень віддзеркалює певні психічні функції та/ або механізми цілісної системи;

Зазвичай виокремлюють три типи когнітивних архітектур: 1) символічні (принципом діяльності є набір загальних правил, який прирівнює свідомість людини або психіку тварин до обчислювальної системи комп'ютера – Soar, ACT-R), 2) коннекціоністські (апріорі відкидають будь-які правила, акцентують увагу на властивостях, що виникають під час встановлення зав'язків); 3) гібридні (поєднують обидва типи обробки інформації –CLARION).

Ранні моделі когнітивних архітектур дозволяли досліджувати переважно інтелектуальні процеси (судження, планування, вирішення проблемних ситуацій тощо). Сучасні когнітивні архітектури (зокрема такі як Soar, ACT-R, PreAct, ICARUS, CLARION, FORR) дозволяють вивчати також сприйняття, дії, афективні стани й процеси, включно з емоціями, ставленнями та мотивацією.

Таким чином, використання моделей когнітивних архітектур для моделювання психологічних процесів є перспективним напрямком співпраці математичної галузі з психологічною, яке сприятиме підвищенню точності результатів, отриманих в ході психологічних досліджень, суттєво розширить можливості математичного прогнозування поведінки тварин та/ або людини, створить можливості для більш глибокого розуміння особливостей взаємодії між окремими елементами цілісних психологічних явищ, а також дозволить ґрунтовно проаналізувати вплив різних чинників на психічні процеси.

Список використаних джерел

1. Величковський Б.М. Когнітивна наука, Основи психології пізнання. URL: http://psih.pp.ua/p055_%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97_%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F_%D1%82%D0%BE%D0%BC_2_2006.html (дата звернення 22.10.2022)

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	3
СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	
АБАШНІК В.О. ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ 19-ГО СТОЛІТТЯ	6
АБАШНІК У.В. «АНАТОМІЯ» (1999): МІЖ ФІЛЬМОМ ЖАХІВ ТА ВЧЕННЯМ ГІППОКРАТА	11
АСМУТ Х. СИМВОЛІЧНІ ФОРМИ ЕРНСТА КАССІРЕРА (1874– 1945)	15
БЕРЕЗНИЙ В.М., ЄРМОЛЕНКО О.А., ЛИСЬОНКОВА Н.М. ЛЮДИНА ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ – ВОРОГИ ЧИ ДРУЗИ?	21
БЛИЗНЮК Л.М. МОВНА СУГЕСТІЯ ЯК НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РИТОРИКИ	25
БЛИЗНЮК Л.М., ВАРЛАМОВА А. СЕМАНТИЧНІ БАР'ЄРИ КОМУНІКАЦІЇ	27
ВОЛОШИНА О.М., НЕШКО С.І. СИНТАГМАТИКА ТА ПАРАДИГМАТИКА	30
ГОНЧАР В.В., ВЕРЕТЕЛЬНИКОВА Н. А., БАТУЛІН Д. С. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	31
ГОНЧАРОВ С. О. МЕТАФІЗИКА Ю. В. МАМЛЄЄВА ЯК ПРОДОВЖЕННЯ ТРАДИЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ: ПРИХОВАНА ЗАГРОЗА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	33
ДАНІЛ'ЯН В.О. СИНДРОМ «ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ» В ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО ТА МЕТОДИ ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ	36
ДАНІЛ'ЯН В.О., РУДЬ Ю.С., МИРОНЧУК І.О.	39

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВОЮ ПОВЕДІНКОЮ МОЛОДІ	
МАЛИХІНА Я.А. ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР	161
МАЛИХІНА Я.А., КІМ К. В. ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	163
ОВЧИННІКОВА В.О., МКРТИЧЬЯН О.М., ЛУК'ЯНОВА О.М. СВІТОВИЙ РИНОК КРИПТОВАЛЮТ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ	166
ПОЛЯКОВА О.М. СУЧАСНІ ТРЕНДИ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	169
СОЛОМНІКОВ І.В., СЕМЕНЦОВА О.В., ВОЛОВЕЛЬСЬКА І.В. РОЛЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СВІТОВОМУ ПРОСТОРИ	172
КОТЕНКО І. П., СУХАРЕНКО Н.М. ПИТАННЯ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗКИ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	175
ЧОРНОУС В.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕНДАНТСЬКОЇ ГОДИНИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	178
ЯКОВЕНКО В.Г., КУДЕЛЯ В.І. ВПЛИВ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	183
ЯКОВЕНКО В.Г., ЧЕЛЯДІНОВА Н.Г. ЗАЛЕЖНІСТЬ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ ВІД РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ	185
СЕКЦІЯ ІІІ. ТЕХНІЧНІ НАУКИ	
АКІМОВА Ю.О., ОСМАЄВ О.А. ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ	188

Наукове видання
Відповідальність за редагування та достовірність інформації
несуть автори роботи

Людина, суспільство, комунікативні технології:
матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф.
27-28 жовтня 2022 р.

Reports of the X International scientific-practical conference
“A person, a society, communicative technologies”

Відп. за випуск Н.В.Алексееенко.

Підписано до друку 16.11.2022. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 27,67. Обл.-вид. арк. 41,8.
Наклад 300 пр. Зам. № 2112

Видавець Мачулін Л.І.
тел. +38(068)886-52-57
editor2016@ukr.net
<http://knigoizdat.org.ua>
Свідоцтво про держреєстрацію:
сер. ХК №125 від 24.11.2004

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.
Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.